

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazeta este de 2 ori: Mercuria si Duminea, saptamana, candu concedu ajutoriele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu seu 3 galbini mon. sunatoria.

Brasiovu 16/4 Octobru 1867.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiecare publicare.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Transilvania.

Fragmente din desbaterile societati academice.

(Inchiarare.)

Membrii societatii academice voru fi constrinsi a sacrifica timpu forte multu spre a pute citi tote cartile romanesci cate s'au tiparitu pana in dilele nostre, pentruc'a se scota din ele cventele adoptate de bune, inse netrecute in vreunu dictionariu romanesc. Nici unulu dintre membrii societatii nu traiesce din literatura si mai toti sunt ocupati in multe moduri, ei n'au sine-cure. Dn. Cipariu a scutitu pe colegii sei dela citirea cartiloru esite pana la an. 1720, era ceilalti membrii au se citisca in an. 1868 pe cealalte pana la 1830. Cu cele esite dela 1830 inoce va fi multu mai greu. In siedintia a 27-ea unulu dintre membrii transilvani facuse in acesta cestiune o propunere mai lunga, alu carei intielesu este urmatorulu:

Art. 11 din Regulamentulu provisoriu dela 1866 suna:

„In acestea sesiuni (societatea) va discuta bazele dupre care urmaza a se elabora dictionariulu si gramatic'a; va defige modulu cum are a se aduna materi'a si formele limbei din tote tierile locuite de romani; va decide de oatra cine si cum se se lucre oele doua carti din materialulu adunatu.“

In statutele definitive ale societatii academice acestu articulu provisoriu se vede trecutu in artic. IV liter'a a).

Din tote problemele sciintifice si literarie a caroru deslegare se astapta dela societatea academica, cea mai grea, totuodata inse si cea mai urgente mi se pare a fi elaborarea unui dictionariu romanesc.

Noi avemu mai multe dictionaria atatu tiparite catu si manuscrite de cate doua, trei si patru limbi; se scia inse, ca tote acelea dictionaria luete la unu locu departe de a coprinde intregu materialulu limbei romanesci, te facu se simti in trinsele mai la tota pagin'a lips'a unui mare numeru de vorbe curatu romanesci, care se afla in usu de tote dilele la o parte seu alt'a a poporulu in diferite tieri si tienuturi pe unde lexicografii nostri n'au avutu niciodata ocaziune de a petrece. Se cugetamu de ecs. numai la Flor'a tieriloru locuite de romani, precum si la o multime de unelte din casa si din economi'a de campu, pentru ca se ne convingemu de adevorul acestei asertiuni.

Acelea dictionaria inse mai au inca si o alta scadere esentiala. Dela compunerea lor, seu inca pe timpulu compunerii acolorasi, adica cam dela 1820 inoce limb'a nostra nationala, carea pana atunci se audie numai in familia, in beserica si in piatia, s'a introdusu in tote scolele romanesci incepandu dela cele elementare pana susu la facultati, ea s'a faoutu totuodata limba a legislatiunii; limb'a romana se aude astadi din amvonu, din catedra, tribuna si de pe scena. Intr'aceea s'au si tiparitu o multime de carti, era altele mai aleu scolastice sunt netiparite, introduse inse ca compendia in scole. Pe acestea cali limb'a se inavuti cu unu numeru forte insemnatoru de termini noi mai in tote ramurile sciintieloru, arteloru si chiaru ale profesiuniloru cetatienesci (meserii). Totu acesta avemu se observamu si despre naintarea artei si a sciintiei militari si nautice.

De unde se culéga lexicografii nostrii toti acei termini seu vechi seu noi, pusi inse in cursu precum amu dice, si o multime introdusi in scole? Si deca nu iaru culege, cum aru fi

in stare de a cerceta, cerne, supune la o critica sanetosa, pentruc'a se se vedea curatu, carii sunt demni de pastratu si carii merita a fi departati din limba, seu incai coresi? Mi se va dice pote, ca societatea academica nu va lipsi a si intocmi o biblioteca din tote cartile romanesci cate s'au tiparitu si care se voru mai tipari in viitoru. Soiu ca se va intempla si acesta; oredu inse ca fiecare dintre ddni membrii acestei on. societati va fi observatu doua impregiurari carei voru ingreuna lucrarile, deca aceleasi nu se voru schimba spre mai bine.

Se tiparescu in unele parti locuite de romani mai multe carti, despre care din colu nu afla nimeni nimicu.

Se afla erasi in manile profesoriloru o multime de compendia elaborate atatu pentru specialitatile propuse in clasele gimnasiale catu si pentru facultati, care nu s'au tiparitu nicidecum; intr'aceea limb'a si terminii sciintifici si tehnici adoptati de acei dni profesori trecu la scolari si prin acestia in publicu mai departe. Mi s'a intemplat nu odata, ca pe acesta cale se intempinu pentru aceeasi idea cate doua si trei expresiuni, care inse nici batute in capu nu putea se se suferu unele langa altele ca sinonime. Totu asemenea se intempla si in diaristica, chiaru si in unele acte oficiali.

Acestea premitendu imi iau voia a propune urmatorulu proiectu de decisiune:

Societatea academica se va adresa inca din acesta sesiune atatu catra in. Ministeriu alu instructiunii publice si catra on. Consiliu de instructiune in Romania'a, catu si catra ven. Inspectorate generali scolastice din cealalte tieri locuite de romani, pentruc'a acelesi se binevoiesca a emite scrisori cerulari catra toti ddni directori si profesori provocandu'i ca:

a) Se nu'si pregete a impartasi acestei societati academice tote cartile de invetiamentu cate se voru fi aflandu tiparite si introduse in respectivele scole si seminaria romanesci, cum si a insemna pretiurile lor.

b) A face cunoscute si compendiale care se afla introduse in manuscrite si sunt destinate a se tipari ca absolutu necesarie pentru inlesnirea tinerimii scolastice.

c) A se notifica adresele acoloru profesori si barbati de litere si sciintie, despre carii va fi cunoscutu, ca de si in liniste si tacere, au lucratu si luca mai multu pentru cultivarea unoru specialitati.

Mai propunu inca si urmatoarea decisiune: In. Ministeriu de interne alu Romaniei este rugatu a ordina impartasirea unui catalogu ecsactu de tote cartile atatu profane catu si besericesci cate s'au tiparitu si se mai tiparescu in timpulu de facia in tipografi'a statului la Bucuresci.

Delegatiunea societatii academice va fi insarcinata cu adunarea si inregistrarea catu mai regulata a impartasiriloru cate s'ar facea societatii intru intielesulu acestoru decisiuni ale sale. —

In aceeasi siedintia comisiunea filologica apucase a propune, ca pentru astadata se se castige numai cartile publicate pana in an. 1830. Din decursulu discutiunii se cunosc, ca necum citirea, dara insasi adunarea de carti, carticele, diarie, foi volante s. a. oate s'au vedutu de ani 37 inoce, va fi impreunata cu mari dificultati, de aceea propunerea membrulu transilvanu se amana pe anulu viitoru. Se pare inse ca a mai fostu si o alta consideratiune delicata. Multi profesori chiaru dintre cei vechi nici pana astadi nu'si detera in tipariu nici macar compendiuu scolasticu de specialitatea din care'si facu prelegerile lor, era in tipografi'a statului s'a ingrijitu pentru tiparirea de carti scolastice multu mai reu deoatu s'ar fi asteptatu dela ea, si in acesta privintia se pare ca au dreptu cei

oarii dicu, cumca de candu tipografia colegiului din Bucuresci s'a prefacutu in tipografi'a statului, cu care apoi s'a incorporatu si cea dela mitropolia si cea dela monastirea Neamtului, adusa mai tardiu la Focsiani, de atunci se tiparescu mai puicine carti scolastice. Lips'a oatorva carti besericesci inca se simte tare.

Tipografi'a dela Buzeu inca sta de cativa ani pe locu.

In oatu pentru tipografi'a statului, aceea are 11 prese de cele mari, din care inse in var'a trecuta abié lucrá cate 5 multu 7, era anume cele doua luete dela ministeriulu de resboiu se afla desfaoute si delaturate. Si totusi trebuinti'a tiparirii unui mare numeru de carti se simte forte greu.

In Transilvania cateva tipografii au prea pucinu de lucru. Cu tote acestea in scolele romanesci cateva specialitati se mai propunu inca totu dupa carti nemtiesci.

Eca in ce modu societatea academica va fi constrinsa a oere conlucrarea celoralti barbati de litere pentru ajungerea maretulu scopu ce i s'a prefiptu.

Cu atatu oredemu ca amu datu dupa putintia materia de mediatu la toti aceia, caroru le pasa de limba si literatura, cum si de prosperarea societatii academice. Pote fi oa altii isi voru fi facutu mai multe insemnari decatu noi si le voru publica in alte foi periodice. B.

Bucuria erostratica.

Scirea despre mitropoli'a din Blasiu, cumca i ar' fi otarita incetarea, o impartasiesce si „Unio“ successora lui „Korunk“, audaugundu, ca impartasiri de spiritu catolicu aseréza, cumca acesta metropolia, numai pentru aceea au intemeiat'o, pentru ca se strimtozeze puterea primatelui si se usiuredie incheierea concordatului. In fine mai adauge o epiphonema in adeveru erostratica, scosa din fundulu camereloru animei, incheiandu asia: „Asia dara Sterca Siulatiu a fostu celu d'antainu si celu de pre urma Archiepiscopu.“ — Totu in acelu Nru supu titulu: „Pusetiunea de dreptu publicu si diplomaticu a cestiunii metropoliei gr. unite (supu initiala (A) insira nesce date depre timpulu lui Caragea, voidu a documenta cu acesta ca Vladic'a Olahiloru in Transilvania in puterea dreptulu publicu si diplomaticu alu constitutiunii Ardealulu nici o data ca Mitropolitu nu pote se aiba dreptu, cu atatu mai puicinu metropoli'a ca Metropolia de Alba-Iulia de unde nu se pote numi neci o demnitate eclesiastica pre bazea constitutionalu de catu episcopatul romano-catolicu fundatu de St. Stefanu. — Omenii constitutionali, cari pre bazea constitutionii dela 1848 canta mereu de o epoca noua infratitoare, cu egalitate milenaria, e lucru de mirare, ca candu vine vre o eestiune nationala seu besericesca a romaniloru, nu mai vorbesou de egalulu dreptu, in puterea caruia se pota si romanulu eserce macaru antonomi'a bisericeloru sale, intocmai dupa cum o eserceza cele lalte confesiuni, de care se tienu maghiarii, sasii, ei confugu indatu la compilate si la aprobate, dovedindu in puterea lor si dupa ele, ca si episcopi'a Olahiloru a fostu subordinata episcopiei reformate asia, incatu tote otaririle sinodulu olahescu anuale trebuia se le impartasiesca cu acte cu totu si in sinodulu ortodoxu reformatu alu popiloru magyari. Asia su oei cu dreptulu istoricu, unde este vorba de vre unu dreptu alu romaniloru, ei lu reducu totu la compilate si la aprobate, pecandu latirea drepturiloru magiare se preambala numai pe aleulu celu asternutu cu supremati'a din legile din 1848, cari in privintia drepturiloru nationale politice suntu mai periculose si decatu aprobatele si compilatele, ca aceste inca totu mai vorbiea

celu pucinu, ca eciste si unu poporu olachu; ma pe tempulu acela audieamu si de nobilis olachus din poporul acela, care avea unu Oláh vladica; hei! dar' legile din 1848 suntu atatu de intepenite, atatu de neindurate si proscriitorie, incatu ele neoi ca mai suferu cá sese dica, ca se afla si romani suptu corón'a S. Stofanu, alta suflare de natiune, decatu numai natiunea politica maghiara. Amu progresatu in seclulu luminiloru intr'u atata, incatu scimu ascunde lumin'a altoru popóra, cá se dispara de pe terenulu politicu cá atari cu sunetu si cu naduvulu, care numai in Rusi'a si are parechi'a. Si totusi mai vorbiti de egela indreptare si de fratietate, candu ve bucurati cu bucuria erostratica si de desfiintarea metropolii, demnitate vechia si sub Mathia regele, ce o redesteptá absolutismulu si mane poimane póte ca dv. ve veti apucá si de cea dela Sibiu totu in poterea compilatorulu?! Apoi óre nu e mai bunu absolutismulu de catu unu constitutionalismu inescorabilu destrutoriu?!

Brasiovu 15/3 Oct. (Omoru). Astadi fú inmortentatu unu tineru de 18 ani impuscatu in servitiulu unuia din fratii Rosculetiu dela Satulungu. Acelu tineru impreuna cu alti 3—4 insi se aflá dumineca spre luni nóptea lunga turm'a de oi manata intre hotarale dintre Satulungu si Hermanu. Oratorulu (economulu) comunei Tarlungeni impreuna cu alti 15 unguri de acolo esira armati cu pari si cu patru pusce inaintea acoloru pastori, penrucá se le mane turm'a. Unulu dintre romani cercá a se opune, inse vediendu ca i se infige pusc'a in peptu si ca capata cu unu paru preste spinare, se te trase la o parte. Tinerulu de 18 ani rugá pe asupritori cá se id numai magariulu, ca ar' fi destulu zalogu, era oile se le lase, éra cu acésta plecá. In acelu momentu unu tarlungenu ilu impuscá in céfa. La obduciune se aflara 16 alice in creerii mortului. Judele din Satulungu ingrijí pentru transportarea celui asasinatu la Brasiovu in spitalu. Dn. Georgie Düök directorulu politiei si acum subst. prefectu alu districtulu cunoscutu la noi de intrég'a populatiune cá barbatu umanu, dreptu si nepartinitoriu pornoi la momentu esirea unei comisuni si cercetarea cea mai rigorósa. Audimu ca ucigasiulu a si ajunsu in temnitia. Publiculu se intereseza acum cá si pe la Pasoi, cá se afle rezultatulu cercetariloru, éra nóua ne place a crede, cá acelu resultatulu va fi multu diferitoriu de celu sumariu dela Clusiu, unde se dice ca doi insi, carii in vér'a trecuta au impuscatu totu in asemenea impregiurari la unu satu vecinu pe doi romani diu'a mare, in mani'a tribunalulu respectivu au fostu pardonati pe cale estrordinaria. —

— Calamitatea bólei de vite inca totu mai apasa fórte greu asupra districtulu nostru. S'au luatu cele mai strinse measure nu numai igienica, ci si politienesoi si chiaru militare spre stirpirea reului. In comunele infectate de acea bóla nici o vita cornuta nu póte fi scósa din batatura (curtea casei) sub pedépsa de a fi impucata indata. Orice comunicatiune cu vite cornute este oprita cu totul, éra tégulu nostru de vite inoa este opritu. Din aceste cause spesele transporturiloru, prin urmare si pretiurile productelor s'au suitu. —

Brasiovu 13 Oct. (Scolasticu). Din mandatu mai inaltu pe la gimnasiale romano-catolice s'a facutu una modificare in seria obiectelor prescrie dupa planulu de organizatiunea scóloru. Asia in gimnasiale inferióre limb'a gréca nu se va mai propune, ci ea va incepe numai in clasa 1-a din gimnasiulu superioru a se invetia.

Gimnasiale inca se modifoa din ceea ce era pana acum; si anumitu gimnasiulu inferióre va consta din siese clase, dar' apoi se va adauge unu liceu de trei ani in locu de cele dóue clase superiori de gimnasia asia, in catu in acei trei ani se se póta junimea prepara si la specialitatile, la care se voru fi resolutu ale continua in universitati, facunduse in terminologi'a respectiva bifurcatiune asia, incatu cei ce se pregatescu pentru teologia si profesura se invetia filologi'a, viitorii juristi statistic'a si istori'a si cei ce voru a studié medicina voru invetia sciintiele naturale mai cu deosebire afara de studiule comune ce se voru propune in liceu. — In gimnasiulu infer. inca se va face bifurcatiune asia, incatu din clasa a 3 reala se se póta trece in clasa a IV-a gimnasiala si din acesta in scóla a 4-a reala fara catu de pucina

impedecare a tineriloru. Acésta modificare in planulu studioru s'a proiectatu in conferinti'a cea prospeta, ce o tienú ministru de cultu si instructiune cu profesorii conchiamati la Pest'a si ea se va pune in lucrare catu mai curendu in tóta Ungari'a. La scólele romano-catolice s'a si facutu inceputulu, cum vedemu. —

— Din Alba Iulia se scrie, ca intre 20—30 Oct. a. o. romano-catolicii din Transilvani'a voru avé o adunare besericéscá si ca castelulu din Unedóra se va repará, penrucá monumentulu acestu istoricu-nationalu (se scio, ca Hunyadestii au fostu romani, cu tóte incercarile falsificatoriloru istoriei de ai face familie de spurii) se remana pastratu pentru Tranni'a.

— Dela Bacau din Romani'a se scrie, ca consululu generalu br. de Eder veni din Bucuresci cu vre-o cateva dile inainte de acést'a cá se idé in primire vre o 4000 puscii si amonitiune, cedate de emigratiunea de mai inainte la regimulu o. r. si aflatóre in magazinulu din Bacau, pentru cá se le transporteze la Ardélu, inse diverse dificultati silira pe br. Eder se cérasocustru dela prefectulu din Bacau.

Blasiu 10 Oct. In Nr. Gazetei 73 o corespondintia de aici a descriu oeremoni'a primirei comisariulu r. Esc. Sale c. Em. P é c h y, si intre altele a comentatu scurt'a vorbire, ce i s'au tienutu din partea unui caonicu, pe care a aflatu cu cale corespondintele, pe cum credu din oruciare, a nu'lu numi, eu inse spunu, ca acésta sórte, fiindu cei mai betrani impedecati prin morbu a cadintu pe subscrisulu, si cá se se scia din cuventu in cuventu, celea ce am disu la asta ocaziune, mi iau voia pe lunga originalulu care a fostu in limb'a maghiara, a impartasi si versiunea spre publicare, si acésta o facu numai singuru din acelu motivu, cá se nu mi se mai temple ce mi s'au mai templatu óre canduva, candu celea mai nevinovate cuvinte o Gazeta le-au publicatu in intielesu cu totul contrariu, care si dupace le-au indreptatu, totusi binevoitorii s'au tienutu de publicarea cu falsitate facuta. — Cuprinsulu oestiunatei alocutiuni a fostu urmatoriu:

„Esc. D. Comite R. Comisarie!

Acum a dóua óra are onóre acésta modesta arhiepiscopale resiedintia de personal'a presentia a Esc. Tale. O! da catu de tare este schimbatu modernulu ei statu dela celu de antein, ca-oi atunci temporariulu dupa oficiulu suu Domnu alu acestei resiedintie, in adeveru cu debile dara din anima provenitóre cuvinte Ti au disu unu „Bine ai venit“, éra acum peste totu nemica privimá altu ceva, decatu numai semnele unui de totu profundu doliu, s'au investutu in doliu beserio'a pentru perderea unui zelosu alu suu arhiepiscopulu, s'au imbracatu in doliu poporulu gr. cat. din acésta manósa si préfrumósa patria, alu carui numeru la unu diumetate de milionu ajunge, s'au imbracatu in doliu clerulu preotiescu si clericalu, ca-oi si au perdutu pe celu mai bunu alu suu de capetenia arhieru. Durerea nóstra este mare si comuna, éra in midioloculu acestoru dureri, balsamu de vindecare pentru durerósele nóstre rane, asteptamu pe lunga ceréscá provedintia, numai dela grati'a apostolicesculu nostru incoronatu Rege, dela dreptatea inaltulu regimu, si totu de odata dela partinirea Esc. Tale, prin care numai singuru asia vomu puté fi mangaiati, déca Maiestatea regéscá si inaltulu regimu va da campu liberu olerulu, care se tiene de arhidiecepsa, a si a lege arhieru pe bazea dreptulu, care l'au avutu de timpuri preste memori'a omenéscá trecatóre, si l'au ecesercitatu fara intrerumpere. Credintia si sperantia ne nutresce, oa indreptatit'a nóstra póta nici acum va patimi scadere, ca-oi implinirea ei in pré mare parte aterna dela recomandatóri'a opiniune a insusi Esc. Tale, dela opiniunea diu aceluia, care cá unu intiepletu barbatu de statu, si alu Maiestatei reg. credintiosu, dupa cum de comunu este cunoscutu si au propusu siesi de scopu, despre o parte a impacii nationalitatile in acésta patria locuitoare, pe bazea egalei indreptatiri, éra despre alta parte a sustiené drepturile ce le au tóte confesiunile religunare. — In catu se tiene cea de antaia, pe cum cu durere suntemu siliti a esperia prin unii ultra egoisti, se punu pedeci neincetate, credemu inse cu statorintia, cumca mai pe urma totusi dreptatea si fratietatea va secerá invingerea sa. — Pentru aceea, candu Esc. Vóstre ve póftimtu taria si sanetate, spre ducerea in deplinire a inaltei chiamari, recomandandune partinirei gelnic'a arhiepiscopéscá eparchia, in

dulcea nóstra materna limba Ti uramu din anim'a unu „se traiéscá!“ —

Constantinu P.

Dela comitelesupremulu comitatulu Turd'a.

Nr. 606/præs. 1867.

Convocare.

Ordinandu inaltulu maghiaro-regiu ministriu de interne infintiarea perceptoratu do-mestieu si alegerea personalulu acestui oficiu — precum si elaborarea bugetulu pentru anulu venitoriu, care a e a se intempla in facare anu in lun'a lui Octobre, — spre consultare si decideré asupra acestoru, precum si-a altoru cause interne convocu prin acesta pe membrii comitetulu representativu alu comitatulu Turd'a la conferinti'a comitatense, care se va inoepe in 28 Oct. a. c. la 9 óre anteamiédi in opidulu Turd'a. Turd'a in 8 Oct. 1867.

Br. Georgius Kemény m/p.
Supremus Comes.

UNGARIA. Dela diet'a. In 10. Oct. dupa curentele amanunte, intre cari se sfla o multime de petitiuni in caus'a drumulu de feru si una din Czegléd pentru rebonificarea daunei casionate prin bancotele lui Kossuth, alta a Turdieniloru, cá drumulu de feru se tréca pe acolo, se oeti proiectulu imprumutulu pentru drumulu de feru si min. Lonyay tienú o cuventare de o óra motivandu necesitatea imprumutulu si dandu explicare modululu de emisiune si conditioniloru acordate. Si dupa Lonyay numai vorbi nimeni de catu se primi proiectulu cu unu singuru amendamentu alu Zsedényi.

Besze face dupa acést'a urmatóri'a propunere: „Cas'a reprezentatorulu se decida, cumca va continuá neintreruptu consultarile periodei acestei de acumu de siedintie pana candu in urm'a unei decideri a periodei siedintieloru de acumu nu se voru resolvá oestiunile ce trebuie se se idé inainte despre caus'a nationalitatiloru, egalitatea religuniloru si uniunea Ardélulu, pana candu nu se voru fini consultarile constitutionale despre regularea comitatelor si comunelor, despre monopóle si accise, despre drepturile obiectulu urbarialu, beneficiale regale. In fine pana candu nu voru fi votate contributiunile pe anulu viitoriu“. Propunerea se va pune la tempulu seu la ordinea dilei. Amanarea trebuie se si aiba caus'a sa. — Se da dupa aceea tempu de 3 dile pentru studiarea actelor de cuote si detoieles de statu si se inchiaie siedinti'a.

In siedinti'a de mai nainte se anuciase, ca credentionalele deputatorulu Matheiu Popu Gridénulu si Const. Papfalvi ar' fi sositu spre verificare. Si Elia Macelariu vine intr'o siedintia inainte, nu se scio cá deputatu or' cá depunatoriu de mandatu. —

— Dupa „Pesti Hirnök“ toti membrii din stang'a esterna a camerei deputatorulu vreu se si depuna mandatu de deputati, numai unii, cari vreu a se folosi de libertatea presii suptu scutul imunitatii se mai olatina.

AUSTRIA INFER. Vien'a, 11 Oct. In siedini'a din 9 a casei deputatorulu propuse Mühlfeld o lege, prin care se se dsfintieze concordatulu in tóta cuprinderea lui si se intre in activitate legile ce sustara inainte de concordatu care inea se se revideze dupa principiale libertatii si ale nedependintiei. Propusetiune se sprigini de multi si se concediú unef comisuni de 24 membri. Dupa acesta se tuá la ordinea dilii: drepturile generale de cetatianu si dreptulu nationalitatiloru, despre care vomu atinge mai tardiu.

In siedinti'a din 11 Mühlfeld si intemeieza propunerea despre dsfintiarea concordatulu, elu dice ca calea apucata de catra camera dela inceputu a fostu gresita. A delaturá concordatulu prin legi speciale facia cu adres'a episcopiloru, ar' fi a se dice lipsa de ouragiu, penrucá concordatulu trebuie lovit de a dreptulu la fioati. Oratoriulu aréta, oa concordatulu nu e tratatu de statu, ci numai o lege de statu, care pe calea legislatiunii éra se póte modifoa, elu combate afundu adres'a episcopiloru penrucá ea ar' coprinde despre o parte numai ocari si defaima, éra de alta parte numai lingusiri si prefacatorii, penrucá s'a pusu afirmarea, cá concordatulu n'a subtrasu coronei nici unu dreptu. Oratoriulu mai adauge cá un'a religione n'are lilea de tratatu, si elu ar' trebui se deplanga biseric'a catolica, candu numai prin concordatu

ăr' puté susta. Propunerea se incredintă comisiunii confesionale cu majoritate de voturi.

Maiestatea Sa imperatulu veni din Ischl in 9 si se astepta o decisiune mare in privintii'a petitiunii episcopilor, care se asternuse Mai. Sale. — Cris'a ministeriala totu mai susta si acum se crede, ca demisionandu m. Beust va trage dupa sine si pre ministeriulu unghurescu, fiindu ca revolutiunea se redica in capulu partiei lui Deák, și victori'a ei ar' fi totu atata catu si pierrea Austriei. Unu guvern tare in Vien'a se cere cá una conditiune, pentrucá se se póta sustiené deakistii la carma, ca-ci, déca voru mai procede lucrurile totu cá pana acum, atanoi radicalii din Vien'a si Pest'a si voru da cu totii man'a. Aceste le scrie „Volksfreund“ foia clericala si „W. Abendpost“ gazet'a imper. afla cu cale a recomandá aceste aieptari ale lui „Volksfreund“ a t e n t i u n i i d e o s e b i t e a p u b l i c u l u i . — Lupt'a a inceputu cu una desiarge generale din partea clericaliloru si senatulu imp. a redicatu manusia. Acum e acum. —

Cronica externa.

ROMANIA. Bucuresti 11 Oct. Domnitoriulu nu incetéza a premerge la binefaceri óá ecsemplu de imitare pentru patrioti. Dupa ce darui sum'a pentru plata embaticuriloru a preste 2000 locuitori din suburbea Tatarasi din Iasi, apoi acum auctorisá pe min. de financia a da din list'a sa civila 4 mii de galbini imprumutu pentru sold'a oficiariloru in neactivitate si inca chiaru din averea sa particulare. Parinte ei ecsemplu la sacrificia pentru patria.

„Patria“ din Franci'a dice, camin. Moustier a primitu pe d. Cretulescu, noulu aginte alu Romaniei, ascurandulu despre dispositiunile binevoitórie ale guvernului franceu. Franci'a inoredintéza, ca reporturile intre Tuilerii si guvernulu romanu are acelasi caracteru de cordialitate cá totudeuna. —

Afer'a cu vaporulu danubianu Germani'a la Rusciucu si cea dela Galati cu aruncarea jidaniloru in Dunare suntu cá aplanate.

Unu circularu alu min. Beust tramisu la toti solii si consulii austriaci in tierile straine constata faptulu, ca la Rusciucu pre vaporulu austriacu „Germani'a se aflá intre pasageri 2 individi, a caroru arestare cá criminali politici o cerú gubernatorulu generalu turcescu. Dupa consultare mai indelungata se invoi consululu austriacu de Martyrt la acesta, totusiu cu conditiune cá pe catu va fi cu potintia se nu se intrebuintieze arm'a de focu. Gendarmii turcesci inae pucinu se tienura de acest'a si cei 2 semnalisati de a se arestá, aparanduse cu revolverulu in mana, fura simpleminte ucisi. Cuvintele cercularie ale m. Beust mai incolo suna asia: „La tóte impregiurarile intreprinderea de acte jurisdictionali, intrebuintiarea de mesuri violente din partea deregatoriiloru osmane pre bordulu unei corabii austriace, prin urmare preteritriciulu austriacu, cu atatu mai pucinn nu s'ar' t á concede, pentruca se potea prevedé scene sangeróse din opunerea ce se ivi din partea individiiloru recuirati. Cumpanindu aceste temeiriu portarea consulului de Martyrt la afera acest'a n'a potutu aflá aprobarea regimului imperatescu si i s'a si datu facultate nedetiermura cu acelu scopu, cá se i se dé unu altu postu de servitiu.“ Asia viet'i'a a doi omeni se satisfacú cu departarea consulului din Rusciucu a d. de Martyrt, care dupa „Zukunft“ inca s'ar' mai afla acolo in activitate. —

Galati 15 Sept. Au esitu dreptatea autoritatii de Galati in cestiunea celord doi jidani inecati. In foia englesa „Times“ din 17 Septemvre este o corespondintia cu data de 12 Septemvre, in care se vorbesce despre o nota a guvernului turcescu, prin care se marturisesce ca, in adeveru, soldatii turci au imbrancitu in Dunarea pe jidani tramesi cá vagabundi din Iasi.

Éca pre acurtu analis'a notei turcesci dupa corespondintele englesu:

„Guvernulu turcescu au adresatu o nota a reprezentantiloru sei esplicandu purtarea soldatiloru turci in afacerea de la Galati. Unuspredisce jidani, condemnati a fi scosi afara din Romani'a cá vagabundi, au fostu pusi intr'o barca spre a fi trecuti de ceea parte de Dunere la turci. Turcii au refusat de a i primi, inae romanii au cautatu a i depune pe nevedinte pe malulu turcescu. Pazitorii turci, aflandu pe

jidani, i au reimbarcatu cá se i aduca inapoi pe tiermulu romanesc; inae pazitorii romani erau mai privighiatori.

La urma soldatii turoi au hotaritu se se descaroo de jidani trantindui i in Dunare. Doui s' au inecat. Unii din acesti jidani remasi in vietia au inebunitu de frica.“

Asia dar', adeverulu au esitu pe deplinu la lumina, marturisu chiar' de acei ce anteu au cautatu a 'lu intuneca.

Acei doi jidani inecati in Dunere n'au fostu victima vr'unei persecutiuni religiose din partea autoritatiloru romane din Galati; ei au peritu de man'a soldatiloru turci.

Guvernulu turcescu prin not'a sea a marturisu Europei. Acesta face onóre guvernului turcescu. Déra intrebarea acuma vene: cumu remane cu buna credinta a consuliloru crestini in acésta trista afacere?

Óre reprezentantii poteriloru crestine la Bucuresei cumu isi voru justifica portarea loru in urma aretaciloru consemnate in nota creditabile a guvernului turcescu? Candu guvernulu romanu ar' fi independente in relatiunile sale esteriore, óre si-ar' puté permite vreunu consulu strainu a 'lu denigra ne pedepsitu? Onórea si interesulu poteriloru celoru mari Europeane ceru deopotriiva a se da prompta satisfacere guvernului M. S. Princiului Carolu.

Din diariulu

„Le Siècle.“

Gubernatoriulu generalu alu provinciiloru sud-vestice din Rusi'a, (provinciile: Volhini'a, Podoli'a si Ucrain'a), a adresatu decurendu sub-gubernatoriloru sei circularea urmatóre:

Pintre puterile pe cari se sprijina natiunalitatea polóna, famili'a jóca unu rolu fórte importantu. Trebuie deci a intrebuintia tóte midilócele pentru a sfarama legaturele familiei. Domnia vóstra trebuiti a urmari cu una privighiara neobosita relatiunile membriloru familiei, si a ve sili de a le slabi si a le desface cu totul. Afacerile loru banesci, potu se contribue cu folosu in facilitarea acestui scopu. Pentru aceea, asiediandu contributiunile pe locuitori, ve vedi sili de a imparti sumele in asia chipu, ca membrii aceleasi familii se fia obligati de a avé socotele de regulatu intre ei.

Déca s'ar gasi una familie care administréza bunurile sale in comunu, fara cá ele se fia impartite intre membrii ei, voi trebuiti se le impuneti indatorirea impartiei, invocandu acésta impregiurare, ca fisculu nu póte perde suma óei este datorita pentru formalitatile legali si timbrulu.

„Pre langa acésta trebuie a favori prin tóte midilócele maritisiulu cu rusii. Intr'unu cuventu, nu trebuie a omite nici unu midilocu de a nimici polonismulu si a grabi indeplinirea operei de rusirea acestei tieri.“

Cetindu acésta circulara a guvernatoarelui generalu alu provinciiloru polóne din Rusi'a, anim'a fiacarui omu nu póte de catu se se sfarama de dorere, atatu de neaudita este crima, care o pune cá linie de purtarea sub-gubernatoriloru sei. A introduce vrasmasi'a intre membrii familiiloru polóne prin tóte mediile, pentru cá cu modulu acest'a se se sevarséca mai cu inlesnire stingerea complecta a unei ginte. Acésta grozava crima se redica la nivelulu de dogma politica a unui mare imperiu, si se insorie in catechismulu civilizatiunei seclului alu XIX, fara cá una singura putere se redice voce sa in numele umanitatiei, si de abié déca dóue diare au anim'a de a o reproduce.

Transcriindu si noi acésta circulara, ne implinim unu indoita datorie; aceea de a face cunoscutu compatriotiloru nostri faptulu necalificabile copinsu in ea, si totu unadata de a dá una icóna la adres'a aceloru romani corupti, remasitia partitului rusolatru din societatea nóstra, despre idealulu dominatiunei rusesi!!! . . .

(Diariulu „Dreptatea“ 14 Sept. 1867.)

Scurta scire despre ISTORIA ROMANILOR.

(Urmare.)

I. Constantinu cum se fece Imperator?
R. Elu se fece Imperator, dupu ce batú pre Maxentiu, care fu bagatu Imperator de soldati si care vrea tra si bata pre Constantinu.

I. Ce fece Constantinu dupu ce se fece imperator.

R. Constantinu dupu ce se fece Imperator, fonda la Byzantiu, care asta di se cliema Constantinopolu, una citate, s'u cliema Roma noo.

I. La ce anu fece aista Constantinu?

R. La anul 325 pana la 327 dupu Christolu.

I. Altu ce cama fece Ellu?

R. Ellu, ca s'ascapa di turburarile a barbarilor, fece unu punte peste Danubiu la gura Oltului si trecú in Dacia, iu, dupu ce batú si goni pre Goti peste Nistru, fece cama multe cetati.

I. Ce familii adduse Constantinu cu ellu dela Roma, cando fondo Constantinoplea?

R. Constantinu attumcea adduse acelle cama lucite si cama mari familii dila Roma si le asiedia ahtantu in nooa capitala catu s'in provinci.

I. Ce lucru semnatu s'afla in dilele a lui?

R. In dilele a lui s'afla crucea pre care erá crucificatu Domnulu nostru Iisus Christos.

I. La ce anu muri Constantinu.

R. La anul 337 in etate de 65 de ani.

I. In era scamnul de Domnia a Romaniloru?

R. Cama 'nante erá la Roma, si dipre apoiu fu dus la Byzantiu de Constantinu dupu cum disim.

I. Remase scamnulu a Romaniloru aolò tra tot di una?

R. No, ca Romanili d'in Dacia Traiana, dupu ce se batura multi ani cu multe ginte barbare, care veniá ca apa dela Resaritu si de média nópte, cadiura sub domnia a nescantoru d'in aisti. — Tutu asi patira si Romanili din Mesia, cari fura calcati di Bulgari si de Serbi; iara acelli d'in Rumelia remasera sub domnia d'in Constantinopolu.

I. De attumcea nu se sculara Romanjli alta óra ca s'aminta iara Domnia lor?

R. Romanili se sculara s'amintara acea ce vrea elli.

I. Spune-mi dicara ce regate Romane se fecera dupu caderea nóstra?

R. Se fece regatul al Siomesiului sub Domnulu Geliu; al Clisiului sub Domnulu Menomrodu; al Temisienei sub Domnulu Claudiu; al Barladului, care pana di preapoiu se fece una cu alte regate, s'asi se fece Moldova: Imperatia Romano-Bulgara d'in Mesia si Domnia Romana d'in Tesalia care, dupu Istoricalu George Pahimeru si Chalcocondilu si dice Marea Valahia si alte.

I. D'in ahtante Domnii ce disim, care s'afla asta-di?

R. S'afla in florindu, masi Domnia a Romaniei dela stanga Danubiului.

I. Ce Domnu au asta-di Romanili d'in Romania?

R. Carolu I-lu, care este un domnu d'in Imperatésca familie a Hohenzoleniloru d'in Prusia, si care si banéza!!!

I. Romanili, dupu ce cadiura n'avura ómeni mari ca si lucrédia tra intemeliarea a tierrei nóstre iara?

R. Avura multi!!

I. D'in tuti care suntu acelli cama mari si cama semnati tra noi!

R. Suntu: acelli patru frati comitopoli Romani: Davidu, Moisi, Aron si Samuelu; fratili: Asan, Petru si Ioniciu, Imperatili a Romanilor d'in Rumelia; iara d'in Romania: Radu Negru; Bogdan-Drágusi; Marele Stefan; Mihailu Vi-teadiul si Hora din Ardélu.

Capu III. Acelli patru frati Romani.

David, Moisi, Aron si Samuelu.

I. A cui fecicri erá aisti patru frati Romani?

R. Aisti patru frati erá filili a unui cometu Romanu, care aveá una mare putere peste Romani si Bulgari.

I. Ce au fapta Elli?

R. Elli, turburati de imperatorili d'in Constantinopolu cliemara la arme pre Romani si pre Bulgari, cari, dupu nescante batalii sangeróse ce fecera, lóra d'in manele a Imperatorilor Byzantini tierriile de ninga Danubiu, dupu ce murira in batalia trei d'in elli.

I. Care d'in acelli patru frati remase viu?

R. Remase masi Samuelu, care erá acellu cama gione d'in tuti fratili, si care, dupu mórtea a fratilor, fara amanare lo numa de Rege a Romaniloru si Bulgarilor.

I. Ce fece regele Samuelu dup'aista?

R. Regele Samuelu, vidiundu ca tierriile de ninga Dunare nu l'agiungu, trecú Emulu si lo

